

סוטה כז

משה שווערד

1. ספר איזהו מקומן

ישא אדם דומה ואל ישא בת דומה שזו באה מטיפה כשרה וזו באה מטיפה פסולה - פירש"י "וזו באה מטיפה פסולה - שמא מעכו"ם או ממזר", ותמה בחי' רעק"א הלא שמואל גופיה ס"ל דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, אלא הוכיח מכאן דשמואל מיירי רק לענין לינשא לכהונה. וכן נקט תורת הקנאות - עי' בדבריו. ובעיקר דברי רש"י - תמה הקר"א דמשמע שמפרש שבדומה פנויה מיירי ולכך נזקק לאוקמה שבא עליה עכו"ם או ממזר, ולפי"ז יקשה אמאי פליג ר' יוחנן והכשיר בת דומה, הלא שפיר יש לפרש דבדומה א"א מיירי, וסבר שמואל דלא ישא בתה שמא זינתה מאחר ובתה ממזרת, ור' יוחנן ס"ל דרוב בעילות אחר הבעל. ועי' שו"ת חתם סופר (אהע"ז סי' מ'), ומנחה חריבה.

2. ספר איזהו מקומן

ר"י אמר ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה שזו עומדת בחזקת כשרות וזו אינה עומדת בחזקת כשרות - בהגהות מהר"ץ חיות הקשה דבכתובות יג: איתא איפכא, דאף לדברי המכשיר בה פוסל בבתה אמרינן דהיא יש לה חזקת כשרות ואל

תאסרנה מספק, משא"כ לבתה אין חזקת כשרות - עי' בדבריו.

3. ספר איזהו מקומן

והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה וכו' רוב בעילות אחר הבעל:

א. הרמב"ם (איסור' טו. כ.) וכן בטור ושו"ע (אהע"ז ד. טו.) פסקו הכי דאשת איש שהכל מרננים אחריה שזינתה תחת בעלה, אין חוששין לבניה שמא ממזרים הם לפי שרוב בעילות אחר הבעל, אבל היא עצמה חוששין לה משום זונה. וביארו המ"מ והב"י דחוששין לה משום זונה היינו שכהן חושש לה מדין תורה, וישראל אם רוצה להתרחק מן הכיעור.

אולם יעוי' במשל"מ שם שכתב דסתימת לשון הרמב"ם והטור שנקטו "משום זונה" משמע דלגבי כהן בלחוד איירי דאילו זונה

לישראל שריא, אך מדברי רש"י (ד"ס דתני כז תהליפא) שפירש "ואל ישא דומה שמקלקלתו לשמש עמה משנאסרה לר' נוכע"ז הוא לשון המאירין, משמע דלאסור לישראל קאי. אולם עי"ש שדדקדק מדברי תוס' שס"ל דדוקא לגבי כהן חוששים.

ב. והביאו הפוסקים תשו' מהר"י וייל (סי' כ"ד) וכן פסק הרמ"א דהואיל וחוששין לה משום זונה, נמצא דאם בעלה היה כהן יש לחוש לזרעה משום חללים, דלזה לא מהני מה שרוב בעילות אחר הבעל שהרי אם זינתה קודם שנתעברה נאסרה לבעלה, וכשחזר בעלה ובא עליה נעשית חללה ואף הולד היה חלל.

וכתב החלקת מחוקק (ד. טו.) דלפי"ז אם ידוע שלא בא בעלה עליה אחר שיצא קול שזינתה, כגון שהלך למדינת הים, וספק אם נתעברה קודם הליכתו וקודם שיצא הקול, אזי כשם שאין הולד ממזר דתולין בבעל משום רוב בעילות, ה"ה שאינו חלל דתולין בבעל קודם הליכתו.

4. ספר איזהו מקומן

במאי קא מיפלגי רבנן סברי בעינן וקינא
והביא זכר - א] המנחה חריבה דן
עפ"י משמעות הסוגיא וכדברי המפרשים
דטעם שבי"ד מקנין לה הוא מדין שליחות
דבעל, אמאי באמת לא קרינן ביה וקינא
והביא, דהא שלוחו של אדם כמותו ופעולתו
השליח מתייחסת למשלח, עי"ש.

5. ספר שערים מציוונים בהלכה

רבנן סברי בעינן וקינא והביא כו'. מבואר מזה
דאם נשתפה אח"כ אינו מביא ומשקה
אותה משום דבעינן קינוי והבאה באחד.
והגר"י ענגיל (לקח טוב כלל א) נסתפק, בהא
דקי"ל דשלוחו של אדם כמותו, דיש לבארו
בג' אופנים, א) שגופו של שליח נחשב כגוף
המשלח, ב) או השליח לאדם אחר נחשב, רק
שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו, עכ"פ
מתייחסת למשלח, ונחשב שהמשלח עשה
המעשה ההוא, ג) או דילמא גם המעשה איננה
מתייחסת למשלח רק לשליח, ונחשב שהשליח
עשה המעשה לא המשלח, רק שהתורה גזרה
שאף שאדם אחר עשה המעשה, עכ"ז כיון
ששלחו לכך מועלת המעשה של האחר עבורו
כאילו עשאה הוא, והביא ראי' מסוגיא דהכא
דהרי רש"י כתב לעיל (כה. ד"ה עבדינן) דקינא
כ"ד מטעם שליחות הוא, דזכות הוא לבעל
לקנאות באשתו, אם רואין אותה פרוצה
כמעשיה, וזכיה מטעם שליחות הוא, ולפ"ז יש
מכאן ראייה דהשליח כאדם אחר נחשב, וגם
המעשה איננה מתייחסת למשלח, דאם תאמר
דהשליח כבעלים, או שהמעשה מתייחסת
לבעלים, ראוי שיוחשב קינוי והבאה באחד,
עי"ש שהאריך בענין זה.

6. ספר איזהו מקומן

מומין ונולדו להם אחר הקינוי או לאחר
הסתירה, יש להסתפק אם שותה כיון שבשעת
הקינוי היתה ראויה.

מיהו במצוה שס"ו (א"ת ו') נקט המנ"ח
בפשיטות דאף בזה אינה שותה, אלא שכתב
דמ"מ אם בשעת הקרבת המנחה לא היתה
גידמת וכן בשעת קבלת השבועה לא היתה
חרשת או אילמת ונעשית אחר כן קודם
ההשקאה אינו מעכב, עי"ש.

כל מי שאינו ראוי להשקות או שאין
האשה ראויה לשתות מחמת מום - כתב
המנחת חינוך (ססס. מ). דאם בשעת הקינוי
היו בעלי מומין אף שנתרפאו אח"כ אינה
שותה, אך אם בשעת הקינוי לא היו בהם

כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו:

א] המשל"מ (סוטה ג. ח.) נסתפק האם המים בודקין את הבעל רק על אותו מעשה טומאה שמחמתו שותה, או גם אם נטמאה לו בפעם אחרת או לאחר זמן [כדאמר ר"מ במתני' לעיל יח: שמגלגל עליה שבועה שלא חטמא לעתיד, וכן פסק הרמב"ם], וכן נסתפק האם המים בודקין את הבעל כשגלגל עליה אם זינתה עם אחר, דשמה אינן בודקין אלא זה שקינא לה עמו בלבד - עיי' בדבריו בהרחבה.

והמנחת חינוך (טסו. ג.) נקט דרק בועל זה נבדק ובסתירה זו, דכל היכא שמגלגל עליה רק היא נבדקת ולא הבעל, עיי"ש שהביא ראיה לזה, אולם מסתפק המנ"ח אם קינא לה כאחת מכמה אנשים ומשקה בבת אחת בשביל כולם, האם נבדקים כל הבעלים, או רק הבעל הראשון שאסרה על בעלה, עיי"ש.

ב] לעיל דף כו: איתא שמקנין גם עיי' עכו"ם, ברם כתב המשך חכמה פר' נשא (ע"פ וסיפא האשה) דנראה שבדיקת המים לבעל מתקיימת רק בישראל ולא בעכו"ם, ודייק כן מלשון הכתוב "והיתה האשה לאלה בקרב עמה", שסגולה זו דבדיקת המים היא השגחה פרטית בעם ישראל, ולא רצתה ההשגחה לפעול הנהגתה עפ"י מופת בבני נכר שלא מזרע ישראל.

ג] כשם שלענין חובה המים בודקין את הבעל והסוטה יחד, ה"ה לענין הזכות

הרי היא תולה לו כשם שהיא תולה לה - כן מבואר מדברי תוס' כאן בשם הירושלמי. וכן לענין השכר - כתב המנחת קנאות (כו.) דכשם שהאשה אם נקתה זוכה שנזרעה זרע, גם הבעל נפקד בבנים.

ד] איתא לעיל ט: דהגם שבקללה הקדים ירך לבטן, אבל כששותה לוקה קודם בצביית בטן והדר בנפילת ירך כסדר השתיה. מיהו הבעל שאינו שותה, נחלקו האחרונים האם לוקה כמותה או כסדר המקרא - עיי' בדברינו לעיל ט: ד"ה אמר אביי (א"ת א').

כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול:

א] הרמב"ם הנ"ל פסק "כל אשה שהיה לה קינוי וסתירה ולא שתתה מי המרים בין שלא רצה בעלה להשקותה ובין שלא רצתה היא לשתות וכי' הואיל ונאסרה על בעלה מ"מ הרי היא אסורה על זה שנייחדה עמו". ותמה החלקת מחוקק (א"ע"ז י"א. א.) דאם היא

עומדת וצוותת טהורה אני ורוצה לשתות ובעלה אינו רוצה להשקותה, אף שהרושות בידו לאוסרה על עצמו, אך מאחר שצריך ליתן לה כתובה מנא ליה להרמב"ם שהיא אסורה לנחשד כששניהם טוענים ברי שלא זיננו.

והבית שמואל תירץ דכיון שע"י הקינוי והסתירה חל איסור לבעל ולבועל, שוב א"א להתירו אלא ע"י שתיה, והרי א"א להשקותה בלא דעתו ורצונו של הבעל וממילא נשאת באיסורה לבעל ולבועל. והוסיף הב"ש דאפשר שבי"ד יכולין לכופף את הבעל להשקותה כדי לברר הספק.

וכדברי הבית שמואל כן נקט המשל"מ (פ"ה ריש ה"ג), אלא שהשיג על מה שנקט הב"ש דאפשר שבי"ד יכולין לכופו להשקותה, דליתא כפייה בזה, ועוד דמבואר בתוס' יבמות צה. דאחר שאמר הבעל איני משקה שוב אינו יכול לחזור ולהשקותה. ועי' בענין זה בדברינו במתני' לעיל ו. (ד"ה והאומרת איני שומת).

9. תוספות מסכת סוטה דף כז עמוד ב

כשם שהמים בודקין אותה כך בודקין אותו - ירושלמי המאררים אמר רבי תנחומא מנין המאררים נגד רמ"ח אברים שיש בה ונגד רמ"ח אברים שיש בו כשם שהמים בודקין אותה על כל ביאה וביאה שהיא מקבלת מבעלה לאחר הבועל כך הן בודקין אותו ...

10. ספר שערים מציונים בהלכה

ומקשים דידוע דיש בהאשה יותר אברים ממה שיש בהאיש, עי' ברמב"ם (טו"מ פ"ב ה"ז) דאמרו חכמים דיש באיש רמ"ח אברים, ובאשה רנ"א. ובהגהות בן אריה הקשה נמי כן.

11. ספר ילקוט ישעיהו

והחיד"א בספר דבש לפי (מערכת סי' אות א) כתב: ואפשר דמשום דאמרין בכבורות דף מ"ה דאברים היתרים באשה אינם מטמאין באהל שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם א"כ עיקר אברי האשה רמ"ח ולכן השוה הכתוב אשה לאיש רמ"ח לכל א' כי היתרים לא חשיבי ואינם מטמאין באהל אלא רמ"ח, ע"כ. וכן תי' בהגהות בן אריה.

12. ספר שערים מציונים בהלכה

כך אסורה לכוּעל. בתשרי מוצל מאש [להגה"ק מהר"י אלפנדרי, סי' מו] בענין מי שבא על אשה בהיותה בחזקת אשת איש ונתעברה ממנו, ואח"כ בא עד אחר והעיד שזה הרבה ימים שמת בעלה, ונמצא דמעשה הזנות היה לאחר שכבר מת הבעל, אם יכול לישא אותה, דהא באמת לא היתה אשת איש בזמן הזנות, או דילמא אסורה עליו, כיון דבשעה שבא עליה היתה בחזקת אשת איש, וכתב דלא מצא בפירושו, אך שיש להוכיח מגמרא גיטין (עג.) בענין מה הוא באותן הימים כו' ע"ש. ובמושכל ראשון נזכרתי מגמרא קידושין (פא:) והובא ברש"י עה"ת (מטות לו-) תניא "אישה הפרם וה' יסלח לה", במה הכתוב מדבר, באשה שנדרה בנויר ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, ושנתה יין וטמאה למתים דצריכה כפרה, ורע"ק כי מטא

להאי קרא בכה, מי שנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריכה כפרה כו', אבל זה רק ראה דצריך תשובה וכפרה, מ"מ אין עוד הוכחה שהיא אסורה לו. וכעין קצת כזה כתב הרמ"א (יו"ד סי' קנז ס"ב) מי שהעלה לבו טינא, תוכל אשתו לבא אליו להטעותו באופן שיהא סבור שבא על הערוה. והט"ו (סק"י) כתב דמ"מ צריך לעשות תשובה על זה, דאיהו מיהו נתכוין לאיסורא כו'. ויש לחלק בזה ואכמ"ל. שוב לאח"ז ראיתי בשו"ת מחנה חיים (ח"ב סי' נא) שנשאל שאלה כעין זו, והביא נמי הגמרא קידושין הנ"ל, ועוד כמה גמרות, ולא הביא דברי המוצל מאש.

13. ספר ילקוט ישעיהו

בו ביום כו'. עפרש"י, וק"ל מדוע לא חשיב הכא כל הני דבפ"ה דידים, וי"ל דלא תני הכא אלא מה שדרשו מקראי, א"נ מה שדרש ר"ע לבר, והא דנקיט דרשה דר"י בן הורקנוס, משום דאמר עלה ר"י מי יגלה עפר כו' כמו שאמר על דרשת ר"ע. (רש"ש).

14. ספר ילקוט ישעיהו

שהיית אוטר עתיד דור אחר לטהר כבר שלישי שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא. נ"ב עיין רש"י שפי' דאין לנו לפסול שלישי רק מקל וחומר ודור אחרון פריך ליה לק"ו, [ומכאן יש ראייה ברורה ומפורשת לשיטת הרמב"ם פ"ב מהל' ממרים הל"א דב"ד שדנו להורו(ת) באחת מן המדות שהתורה נדרשת ודנו כך, ועמד ב"ד שלאחריהם ונראה להם לסתור, הר"ז דן כפי מה שנראה בעיניהם ע"ש, ועי' מרן כ"מ שם, ומכאן ראייה ברורה דהרי ב"ד שטמאו ככר שלישי מכח הק"ו הוציא משפט חרוץ, ולא שמענו שיחלקו עליהם חכמי זמנם, ועד עתה נתקבל הדבר אצל כל בתי דיני ישראל, ובכל זאת אומר שעתידי דור אחרון לטהר ככר שלישי, ואיך הכת והעוז בידם, הלא אין ב"ד יוכל לבטל דברי ב"ד חברו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין, אלא ודאי שיטת הרמב"ם נכונה דכלל זה דאין ב"ד יכול לבטל, לא נאמר רק בתקנות וגזרות אבל אם הוציאו דינים חדשים במדות שהתורה נדרשת אזי יוכלו האחרונים לבטל אף אם אינם גדולים בחכמה ובמנין. (מהר"ץ חייח).

15. שפת אמת מסכת סוטה דף כז עמוד ב

במשנה אז ישיר כו' לאמר כו' שהיו ישראל עונין שירה אחריו של משה כו', ק"ק דהא כתיב: ובנ"י ואח"כ לאמר. ויש לפרש כי גם אח"כ מה שמתקנים חז"ל הלל והודאה על נס כל זה נקרא עונין אחר שירת הים שנק' שירת משה על שמו, ועונין אחריו תמיד, שפתח זה שיהי' כח לעשות שיר על נס, על כל דבר ודבר פי' על כל נס ונס, ואף שכ' שהי' עונין אין קושיא כ"כ כנ"ל.

16. ספר ילקוט ישעיהו

לא עבד איוב את הקב"ה אלא מאהבה וכו'.
ובסיפא תנן את המקום אלא מיראה,
וה"ג בכל הנוסחאות, וטעמא נ"ל משום
דהעובד מאהבה עובד מצד רוממותו הקדוש
ברוך הוא, והעובד מיראה עובד מצד
פעולותיו שפועל בעולם שהוא מקומו. אבל
בירושלמי גרסין בשניהם המקום. (הון עשיר).
ובמנחה חריבה (כשירי מנחה שבפרק
חמישי) כתב: יש לדייק בדברי
ר"י בן הורקנוס אמר לא עבד איוב את
"הקב"ה" ורבי יהושע קאמר בלישניה שלא
עבד איוב את "המקום" אלא מיראה, וא"ל
דאצל מדת האהבה אמר "הקב"ה" אבל אם
לא עבד אלא מיראה הוא בכחית מקום שהוא
מפני שהוא מקומו לכך ירא מפניו וקצרתו,
ועיין בצ"ח ריש פרק חמישי דברכות מש"כ
לישב בגירסת המשנה דשם דאמר כדי
שיכונו לבם למקום וברוך רמו כתב כי
למקום עולה במספר רי"ו והוא גימטרי"א
גבורה יע"ש ואם הוא כמדת גבורה א"ש
ביותר הכא ובסוף מס' מדות ג"כ תנן שאמר
ברוך המקום וכו' ועיין תירו"ט שם מש"כ בזה,

17. שו"ת הרא"ש כלל לב סימן טו

וששאלת, על לאה שהלך בעלה למדינת הים, ובא עד אחד והעיד עליו שמת, והלכה היא וחלצה מיבמה ונשאת. ומת הבעל השני; ואח"כ
בכנסה בבית בעל בית אחר לשרתו ויצא קול שנתחזה עמו; ואחר כל זה, בא בעלה הראשון וגרשה, אם יכולה בעל הבית לדור,
לשרתו כאשר בתחלה.

תשובה: נראה לי שמוותרת להיות עמו בבית; דמה שיצא עליה קול שנתחזה עמו בעודה אשת איש, לא נאסרה עליו אחר שגרשה בעלה
בשביל אותו קול, דאף על בעלה לא היתה נאסרת בשביל קול. כדאמרינן בפ"ק דכתובות (ט), דאין האשה נאסרת על בעלה אלא בעידי
זנות, או בעד א' אחר קיניו וסתירה, ואמר נמי בשילהי גטין, דלא חיישינן לקלא דבתר נשואין. וכיון דלא נאסרה לבעלה, אף לבעל אינה
נאסרת; דדרשינן: ונטמאה ונטמאה, א' לבעל וא' לבעל; דכל היכא דאסורה לבעל אסורה לבעל, וכל זמן שלא נאסרה לבעל לא נאסרה
לבעל. וזהו הדין אם אומרת שלא בא עליה; אבל יש להזהירו ולומר לו: פלוני, הוי יודע שאם באת עליה, אסורה; דלגבי דידיה הוי כעדים,
אעפ"י שלא נאסרה על הבעל בידיעתו, מ"מ הויא חתיכא דאיסורא אגבי דידיה. וראיה מכתובות (שם/כתובות ט), דקאמר: ואם תאמר:
מעשה שהי' מפני מה לא נאסרה? ופרש"י: והלא הכל יודעין שבא דוד על בת שבע; ומקשי' עליו: והיאך ידעו שבא עליה באותה שעה,
מסתמא לא בא עליה בפרהסיא, אלא שלח אחריה והביאה בתוך ביתו? ומפרשינן: מפני מה לא אסרוה; והלא ידע דוד שבא עליה, ולגבי
דידיה כעדים מעידים בדבר. ואם הוא יודע שבא עליה, אסור שתדור בביתו; כמו אשה שנתגרשה ונשאת לאחר. אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל.

18. רש"י מסכת כתובות דף ט עמוד א

ד"ה מפני מה. אמאי לא אסרוה לדוד דוד היה יודע בודאי שנבעלה. לכאורה יש לדון בזה דהא חזינן דבאונס מותרת לבעל. אף דלפי
הסברה הוה ק"ו מרצון דתיאסר. אלא כיון דאינה נאסרת לבעל לכן גם לבעל מותרת. וא"כ ה"נ לאוריה לא היתה נאסרת ע"פ עדותו דוד
דאין אדם משים עצמו רשע. ואפ"ל את"ל דפלגינן דבוריה כמש"כ הרמ"א באה"ע סי' קט"ו ס"ו. מ"מ הרי אינו אלא עד אחד. וצ"ל משום
דאוריה ודאי היה מאמינו לדוד והיתה נאסרת עליו כדכתב הח"מ שם ס"ק כ"ה. והעיקר נ"ל דע"כ אכתי לא הוה אסיק אדעתיה הא דבאונס
שרי לבעל אף דזה הוה ידע דלבעל שריא מקרא דוהיא לא נתפשה (ועי' מ"מ בפ"ב מהל' סוטה ה"ל"ב) ולכן גם בזה הוה ס"ד דאף דא"נ
לבעל מ"מ לבעל מיהא אסורה. אבל לפי דמסיק דבאונס שריא גם לבעל מטעם דאינה אסורה לבעל. גם ככה"ג שרי גם לבעל מהאי טעמא
גופיה וחדא מתרי טעמי נקיט. וכן נ"ל להורות הלכה למעשה: